

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת שופטים

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 404)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת שופטים התשפ"ה

"תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ"

א. על מאמר הכתוב בפרשתנו ¹, "תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ", כתב "בעל הטורים" זיע"א:

"ת' גדולה ², שאם תלך בתמימות, כאילו קיימת מ-אל"ף ועד תי"ו".

ובמאמר זה, נבאר בסייעתא דשמיא את דבריו הקדושים והטהורים.

ב. ידועים ומפורסמים, דבריו של הגה"ק רבינו אברהם אזולאי זיע"א ³:

"אחר שיצאו ישראל ממצרים ואילך, מה עשה הקדוש ברוך הוא?

חשב מחשבות, 'לְבַלְתִּי יָדַח מִמֶּנּוּ נָדַח' ⁴!

וציווה לישראל, בכל שנה, שיעשו ז' ימי פסח, בהשבתת חמץ ובאכילת מצה.

וסוד העניין, הוא -

כי היותר רשע שבישראל, אף על פי שירבה לפשוע ולהריע, אי אפשר לכנוס בהיכל ה-נ' של טומאה,

עד שירשיע ויפשע, ד' מאות ימים רצופים, זו אחר זו.

ובכל שנה ושנה, שלושים יום קודם הפסח,

ה' יתברך, עושה להם לישראל, מִשְׁאֵ פנים ברוב חסדיו,

¹ דברים, יח' - יג'.

² היינו:

במסורה, האות ת' שבמילת "תָּמִים", הינה גדולה.

³ בספרו הקדוש "חסד לאברהם", (מעין השני, עין הקורא, נהר נז').

⁴ שמואל ב', יד' - יד'.

ומתחיל להוציא נפשותם מהיכלות הטומאה, מעט מעט, שיעור חלק אחד משלושים בכל לילה.

באופן, שבליל ביעור חמץ, כל פושעי ישראל עומדים בפתח היכל החיצון מה-נ', שיעור חלק אחד משלושים, משיעור הכמות שהיו נכנסים ליל שלושים ואחת קודם הפסח,

ובליל פסח, אינם נכנסים כלל ועיקר, וכולם פטורים ובני חורין.

וגזרה חכמתו יתברך, להיות חירות נפשות בשלושים יום, מעט מעט,

שלא ירגיש סמא"ל כל כך צער, ולא יקטרג".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן⁵, "תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ", כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א⁶:

"וואפשר לרמוז, ב-תי"ו, 'תָּמִים' רבתי⁷, שכן היא ברוב הספרים, כמו שכתב מור זקני הרב ב-יחסד לאברהם⁸ -

שאם חלילה וחס, אדם מישראל היה ת' יום עובר עבירות, הוא נדחה לגמרי מהקדושה. עיין שם.

ומידה טובה מרובה, שאם יקדש עצמו ביותר, ת' ימים, אז קנה עולמו, והוא דָּבֵק עם ה' תדיר,

וזה שנאמר⁹, 'תָּמִים תִּהְיֶה', תי"ו גדולה¹⁰ -

שאם ת' יום, היה דָּבֵק מאוד ב-ה', אז תהיה עם ה' אלוֹקֶיךָ תדיר,

ו-ה' עמו, שלא יבוא עוד לידי חטא.

⁵ דברים, יח' - יג'.

⁶ בספרו הקדוש "נחל קדומים", (בפרשתן, אות ח').

⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות א'.

⁸ הנזכר לעיל.

⁹ דברים, יח' - יג'.

¹⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות א'.

ועוד אפשר לרמוז -

שצריך ליזהר מאוד מהסטרא אחרא, שהם ת' איש ד-עשיו¹¹, חיילות הסטרא אחרא, כנודע.

אי נמי -

תי"ן¹², רמז, 'תלמוד גדול, שמביא לידי מעשה¹³,

הלכך, ת' גדולה¹⁴, כי תלמוד גדול.

והנשאר, אותיות 'מים¹⁵, רמז לתורה,

כמו שנאמר¹⁶, 'הוי כל צמא, לכו למים',

ועל ידי התורה שנמשלה למים, שהולכים למקום נמוך¹⁷,

גם התורה, לא תמציא תורת אמת, כי אם בנמוכי רוח,

והטעם, כי אין יגער¹⁸ שולט בהם.

וזהו¹⁹, 'הוי כל צמא', גימטריא ס"מ²⁰ - ששלט בו,

¹¹ וכמו שיתבאר להלן באות ה'.

¹² וכמו שנתבאר לעיל באות א'.

¹³ קידושין, מ' ע"ב.

¹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות א'.

¹⁵ היינו:

לאחר שתוריד ממילת "מים", את האות תי"ו, ישארו אותיות "מים".

¹⁶ ישעיה, נה' - א'.

¹⁷ תענית, ז' ע"א.

¹⁸ אולי צריך לומר: יצה"ר (יצר הרע).

¹⁹ ישעיה, נה' - א'.

²⁰ היינו:

מילת "צמא", עולה בגימטריא למניין 131, וכמניין מילת "סמאל".

'לָכוּ לַמִּיִּם' ²¹, תורה, כדמות מים שהולכים לְנֶמוֹךְ ²²,

כלומר, תלמדו תורה בענווה, ובזה תנצלו.

וכל אלו ההקדמות, כבר כתבנום בעניותינו, במקום אחר, באורך,

ועל ידי זה ²³, 'תַּמִּים תִּהְיֶה'.

וראשי תיבות ²⁴, 'תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ', גימטריא תפא',

רמז, כי בזה ינצל גם מ-לילי"ת ²⁵.

ורבינו אפרים, כתב -

'תַּמִּים תִּהְיֶה' ²⁶, גימטריא 'תשרי' ²⁷,

שצריך לשוב ולתקן, שיהיה 'תַּמִּים' בחודש תשרי."

ג. ידוע ומפורסם לכל, שאין לך גדול בְּחֻלָּאִים יותר מחולי הנפש, שכן, על ידי

חולי הנפש - גם כאשר הגוף עצמו בריא, אין לך חולה גדול ממנו.

ובעניין זה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ²⁸ :

"אפשר לרמוז, במה שאמרו פרק קמא דבתרא ²⁹ -

²¹ ישעיה, נה' - א'.

²² תענית, ז' ע"א.

²³ דברים, יח' - יג'.

²⁴ דברים, יח' - יג'.

²⁵ היינו:

הנוקבא של הס"מ, הנקראת לילי"ת, עולה בגימטריא עם הכולל, למניין תפא'.

²⁶ דברים, יח' - יג'.

²⁷ היינו:

המילים "תַּמִּים תִּהְיֶה", עולים בגימטריא למניין 910, וכמניין מילת "תשרי".

²⁸ בספרו הקדוש "כסא דוד", (דרוש יט' לשבת כלה, בסופו).

²⁹ בבא בתרא, טז' ע"ב.

רבי שמעון בר יוחאי אומר: מרגלית טובה היתה לאברהם אבינו תלויה בצווארו,
שכל חולה שהיה רואה אותה מיד מתרפא, ובשעה שנפטר - תלאה בגלגל חמה.

והמפרשים פירשו דרך, כידוע, וגם אני בעניי.

אפשר לרמוז -

כי חולי הנפש, על הרוב, בא מסיבת הגאווה,

והעניו, ניצול מכמה וכמה איסורין שבין אדם לחבירו, וגם במילי דאיכא בינו
למקום, כידוע.

ואברהם אע"ה, היה מופלג בענווה,

כדכתיב ³⁰, 'וַיִּשְׁתַּחוּ אֲבֹרָהִם, לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ, וְהוּא אָמַר ³¹ - 'וְאַנְכִי עֶפְרָאִי וְאַפְרָא'.

'וְאַתָּה הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשִׂי ³² - שהיה מגייר גיורין ³³,

ובוודאי, שהיה מזהירם על הענווה,

והשומעים, היו מתרפאים מחוליים,

והיו נושאים קל וחומר מאברהם אע"ה, שהיה חכם גדול, שכליותיו נובעות
חכמה ³⁴, ועשיר גדול ³⁵, וגיבור ³⁶, ומילא העולם חסד ³⁷, ובכל זה היה שפל
מאד.

³⁰ בראשית, כג' - יב'.

³¹ בראשית, יח' - כז'.

³² בראשית, יב' - ה'.

³³ סנהדרין, צט' ע"ב.

³⁴ בראשית רבה, פרשה סא, א'.

³⁵ וכמאמר הכתוב (בראשית, כד' - א'):

"וְאַבְרָהָם זָקֵן, בָּא בַּיָּמִים, וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת אֲבֹרָהִם בְּכָל".

³⁶ וכמאמר הכתוב (בראשית, יד' - טו'):

"וַיִּחַלֶּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה, הוּא וְעַבְדָּיו, וַיָּבֹאוּ עַד חֹבֶה, אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדִמְשֶׁק".

ועיין עוד, באגדת בראשית (בובר), פרק לד' (א'), ד"ה "ואברהם זקן".

והיה תועלת הרבה, לחולים חולי הנפש, שהיו קונים הענווה, ומתרפאים מחולי הנפש.

וזהו המרגלית טובה שהיתה בצווארו, כלומר, בקולו של אברהם אע"ה.

ובשעה שנפטר, תלאה בגלגל חמה, דהמסתכל בשמש ילמד הענווה,

כי השמש, סבל העלבון שלו, כשקטרגה הלבנה - אי אפשר לשני מלכים וכו' ³⁸,

וכמו שפירשו המפרשים, מה שנאמר ³⁹, הנעלבים ואינם עולבים וכו', עליהם הכתוב אומר ⁴⁰ - 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.

ובהבנת דבריו הקדושים, נעתיק בזה, לדבריו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א מאוז'רוב ⁴¹, בביאור דברי רבי שמעון בר יוחאי - "אבן טובה, היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו":

"ואפשר לומר, בכוונת דברים -

כי היצר הרע, נקרא בשם 'אבן' ⁴²,

³⁷ וכמאמר הכתוב (מיכה, ז' - כ'):

"תִּתֵּן אֶמֶת לְעֵקֶב, חֶסֶד לְאַבְרָהָם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעַת לְאַבְרָהָם מִיְּמֵי קֶדֶם".

³⁸ חולין, ס' ע"ב:

"אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם -

אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?

אמר לה -

לכי ומעטי את עצמך!".

³⁹ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבים ואינם עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

⁴⁰ שופטים, ה' - לא'.

⁴¹ בפרשת "חיי שרה", (עמודים תקכו'-תקכז').

ואברהם אע"ה, שזכה להפוך את יצרו הרע ליצר הטוב, כנ"ל⁴³ ⁴⁴, זכה לאבן טובה.

והנה, כוחו של היצר הרע, הוא רק במי שמתגאה,

כמאמר רבותינו ז"ל בזהר הקדוש⁴⁵, 'דְּהָא, יִצְרָהּ הָרַע, לֹא שְׂרִיָּא אֱלָא בְּאַתְרֵיהּ דְּאַשְׁתַּכַּח חֲדָוָה דְּחִמְקָא, וְגִסּוּתָא דְּרוּחָא. וְכֵד אֲשַׁתַּכַּח רוּחָא תְּבִירָא, כְּדִין אֲתַפְּרִישׁ מִנִּיהּ, וְלֹא שְׂרִיָּא בְּהִדְיָה'⁴⁶.

נמצא, שאברהם אבינו, ראש וראשון לענוי ארץ, שאמר⁴⁷, 'וְאַנְכִי עֹפֶר וְאַפֶּר',

זכה בגלל הענווה, שהיצר הרע הפך אצלו לטוב.

ומצינו גם, שהגאווה עצמה קרויה 'אבן'⁴⁸,

⁴² סוכה, נב' ע"א:

"שבעה שמות יש לו ליצר הרע ... יחזקאל, קראו אבן,

שנאמר (יחזקאל, לו' - כו'), 'וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאָדָם מִבְּשָׂרָם, וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר'."

⁴³ בבא בתרא, יז' ע"א:

"שלושה לא שלט בהן יצר הרע, אלו הן: אברהם, יצחק ויעקב."

⁴⁴ תלמוד ירושלמי, ברכות, פ"ט ה"ט:

"אברהם אבינו, עשה יצר הרע טוב,

דכתיב (נחמיה, ט' - ח'), 'וּמִצָּאתָ אֶת לִבָּבִי נֶאֱמַן לְפָנֶיךָ'."

⁴⁵ חלק א', דף רב' ע"א.

⁴⁶ ותרגום דבריו הקדושים:

שְׁהִירִי, יִצְרָהּ הָרַע, אֵין שׁוֹרָה אֱלָא בְּמִקּוֹם שְׁנִמְצָאת שְׁמִי הֵיִן וְגִסּוּת הָרוּחַ. וְכִשְׁנִמְצָאת רוּחַ שְׁבוּרָה, אֲזִי נִפְרָד מִמֶּנּוּ וְאֵין שׁוֹרָה עִמּוֹ.

⁴⁷ בראשית, יח' - כז'.

⁴⁸ במסכת סוטה (ה' ע"א), מצינו לדרשתו של חזקיה:

"אין תפילתו של אדם נשמעת, אלא אם כן משים ליבו כבשר,

שנאמר (ישעיה, סו' - כג'), 'וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחִדְשׁוֹ ... כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת' וגו'."

וכתב על זה רש"י הקדוש (בד"ה "כבשר"):

ובענוותנותו, הפכה לאבן טובה, בבחינת 'וַיִּגְבֹּה לְבֹו בְּדַרְכֵי ה' י'⁴⁹.

ולפיכך, כל חולה הרואה אותו מיד נתרפא -

הוא החולה הנלכד ברשת היצר!

כדרשת רבותינו ז"ל⁵⁰, על הכתוב⁵¹, 'וְהִסִּיר ה' מִמֶּךָ כָּל חֲלִי', זה יצר הרע!

שהרי, מי שהתבונן בענוותנותו של אברהם, שזכה לאבן טובה, וכמבואר, מיד נתרפא מחולי היצר.

ותמצא, שנאמר⁵², 'הַשֶּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה', ובתרגום יונתן⁵³, 'טְפִישׁ לְבָיָה דְעָמָא הָדִין'.

וידוע, שטיפשות וגאווה חד הן,

כדכתיב⁵⁴, 'בְּפִי אֲוִיל חֹטֵר גִּאְוָה'.

ובסיפא דקרא⁵⁵, 'וּלְבָבוּ יָבִין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ',

היינו, שרפואת הנפש, תלויה בהבנת הלב,

כלומר, בענווה - חכמה⁵⁶, שהיא היפוכה של שטות.

"כבשר - שהוא רך, ולא כאבן שהוא קשה".

⁴⁹ דברי הימים ב', יז' - ו'.

⁵⁰ תלמוד ירושלמי, שבת, פ"ד ה"ג.

⁵¹ דברים, ז' - טו'.

⁵² ישעיה, ו' - י'.

⁵³ שם.

⁵⁴ משלי, יד' - ג'.

⁵⁵ של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשֶּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה, וְאֶזְרִי הַכֶּבֶד, וְעִזִּי הַשֹּׁעַ, פֶּן יִרְאֶה בְעֵינָיו, וּבְאֶזְרִי יִשְׁמַע, וּלְבָבוּ יָבִין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ".

⁵⁶ סוטה, כא' ע"ב:

"אמר רבי יוחנן -

ולפי זה, נבין מה שאמרו ⁵⁷ -

גדולה תשובה, שמביאה רפואה לעולם,

שנאמר ⁵⁸, 'אַרְפָּא מְשׁוּבָתְךָ, אֲהֲבִים נְדָבָה'.

כי 'מְשׁוּבָתְךָ', היא הגאווה,

כמו שפירש רש"י ⁵⁹: 'שׁוֹבְבִים - משמע מזידים, ופרהסיא, לשון מרד וגאווה. כמו

'וַיֵּלֶךְ שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבֹי' ⁶⁰.

ומצינו ⁶¹, שרפואה ד-סליחה, נכללת בכל רפואה,

ולכן, כאשר 'וּלְבָבוּ יָבִין' ⁶² - תשובה, שהיא היפוכו של 'שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבֹי' ⁶³,

אזי ⁶⁴, 'אַרְפָּא מְשׁוּבָתְךָ',

ובגלל זה ⁶⁵, 'אֲהֲבִים נְדָבָה', היינו, אף שאינם ראויים,

כדכתיב ⁶⁶, 'וְלַעֲנוּיִם, יִתֵּן חֵן'.

אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו,

שנאמר (איוב, כח' - יב'), 'וְהִחֲכְמָה, מֵאִין תִּמְצָא'.

⁵⁷ יומא, פו' ע"א.

⁵⁸ הושע, יד' - ה'.

⁵⁹ עבודה זרה, ז' ע"ב (בד"ה "שובבים").

על מאמר הכתוב (ירמיה, ג' - יד'), "שובו בנים שׁוֹבְבִים".

⁶⁰ ישעיה, נז' - יז'.

⁶¹ מגילה, יז' ע"ב.

⁶² של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשָּׁמַן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאֶזְנוֹ הַכֶּבֶד, וְעֵינָיו הַשֶּׁעַר, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאָזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְבָבוּ יָבִין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ".

⁶³ ישעיה, נז' - יז'.

⁶⁴ הושע, יד' - ה'.

⁶⁵ הושע, יד' - ה'.

⁶⁶ משלי, ג' - לד'.

ונודע ⁶⁷, שאברהם, שורשו חכמה,

ולפיכך, כל חולה, כלומר, החולה בגאווה - הרואה אותו, מיד נתרפא.

וכשמת אברהם תלאה בגלגל חמה, פירוש -

חמה, משמעותה הכנעה!

כי כשטענה הלבנה ⁶⁸, אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד,

לא השיבה כלום!

אלא, היתה מהנעלבין ואינן עולבין ⁶⁹,

שעליהם נאמר ⁷⁰, 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.

ולפיכך, תלאה בגלגל חמה, שעל ידה ילמדו להכניעה עצמם!

וסיים אביי: 'אידלי יומא, אידלי קצירא' ⁷¹,

כי בהתבוננות זו בגלגל חמה, יזכה ל-'אידלי קצירא', והיינו, לרפואה כפולה,

לנפש ולגוף". עד כאן, דברי קודשו של רבינו זיע"א.

והנה, על מאמר הכתוב ⁷², "וְאֶבְרָהָם זָקֵן, בָּא בְּיָמָיו, וַיְהִי בְרָךְ אֶת אֲבְרָהָם

בְּכָל־י, כתב רש"י הקדוש:

⁶⁷ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף יד' ע"ב).

⁶⁸ חולין, ס' ע"ב.

⁶⁹ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואינן עולבים, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

⁷⁰ שופטים, ה' - לא'.

⁷¹ היינו:

שכאשר החמה מתרוממת וזורחת, ממילא היא מיקלת את חולאי בני האדם,

שכן, האבן של אברהם אע"ה תלויה בחמה.

"בפל', עולה בגימטריא בן,

ומאחר שהיה לו בן, היה צריך להשיאו אשה".

וכשתדקדק, תמצא :

שמילת "בפל" עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת "אבן".

ללמדך :

כהמתבאר בדברי רבינו זיע"א, ובדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, **בעניין מעלת האבן,**

שאותה הברכה שנתברך בה אברהם אע"ה, היא הכנעת יצרו הרע והפיכתו ליצר הטוב, על ידי מידת הענווה.

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו ז"ל⁷³, על מאמר הכתוב⁷⁴, **"אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהַבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם"** :

"אל תקרי 'בְּהַבְרָאָם', אלא בה"י בְּרָאָם".

וביאר בזה, הגה"ק רבינו משה אלשיך זיע"א - **"האלשיך הקדוש"**⁷⁵ :

דהנה, על מאמר הכתוב⁷⁶, **"בְּסִפְתָּ תִּשָּׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים, כָּל הָאָזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בְּסִפְתָּ"**, דרשו רבותינו ז"ל⁷⁷, **"אמרה תורה, כל שבעת הימים צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי"**.

והיינו, שצריך האדם לָשִׁים אל מול עיניו, את מאמר דוד הע"ה⁷⁸, **"יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה"**,

⁷² בראשית, כד' - א'.

⁷³ מנחות, כט' ע"ב.

⁷⁴ בראשית, ב' - ד'.

⁷⁵ ויקרא, כג' - לג'.

⁷⁶ ויקרא, כג' - מב'.

⁷⁷ סוכה, ב' ע"א.

⁷⁸ תהילים, צ' - י'.

שכל חייו, הינם חיי עראי, אשר סופם לבוא אל קיצם,
ועל כן, בחג הסוכות, עליו לצאת מדירת קבע, אל דירת העראי.
ומטעם כך, ברא הבורא ית"ש את עולמו, באות ה' -
שכן, באות ה', נרמזים הדינים של דפנות הסוכה ⁷⁹, אשר שיעורה הוא ב' דפנות
והשלישית אפילו בטפח ⁸⁰,
וזאת, בכדי ללמד לאדם, שכל התכלית של העולם הזה, הינו "עולם עראי".
ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי רבותינו ז"ל ⁸¹, על מאמר הכתוב ⁸², "אֵלֶּה תִּזְכָּרֹת
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהַבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":
"אל תקרא 'בהבראם', אלא בַּאֲבָרָהֶם,
בַּאֲבָרָהֶם מִתְקִיִּים עֲלֵמָא",
שכן, בהיות אברהם אע"ה חי חיי עראי,
הוא אינו יכול לקחת מאומה מבני אדם שאינם מהוגנים, אשר כל חפצם ומהותם
הוא "כְּחֵי וְעֵצִים יָדִי" ⁸³.

ומחמת קדושתו זו, מתקיים כל העולם כולו!
והנה, האותיות מְכֻנּוֹת בשם "אבנים", וכפי שמצינו ב-"ספר היצירה" ⁸⁴:
"שתי אבנים, בונות שני בתים ⁸⁵,

⁷⁹ היינו:

צורת האות ר' שבאות ה', מרמזת על ב' דפנות,
והאות י' אשר בתחתית האות ה', מרמזת על הדופן השלישית, ששיעורה אפילו בטפח.

⁸⁰ סוכה, ו' ע"ב.

⁸¹ "זוהר הקדוש", (פרשת "לך לך", דף פו' ע"ב).

⁸² בראשית, ב' - ד'.

⁸³ דברים, ח' - יז'.

⁸⁴ פרק ד' משנה יב'.

שלוש, בונות שישה בתים ⁸⁶,
ארבע, בונות ארבעה ועשרים בתים ⁸⁷,
חמש, בונות מאה ועשרים בתים ⁸⁸,
שש, בונות שבע מאות ועשרים בתים ⁸⁹,
שבע, בונות חמשת אלפים וארבעים בתים ⁹⁰ .
וכבר למדנו לעיל, שהאות ה', המלמדת על עניין העראיות,
יש בה את כוח ההולדה, וכפי שמצינו אצל אברהם אע"ה ⁹¹, ואצל שרה אמנו ע"ה
⁹², שרק לאחר שנתוספה להם האות ה' בשמם הם זכו לכוח המוליד.

⁸⁵ היינו:

מילה בת שתי אותיות, יכולה להיכתב בשתי אופנים.

⁸⁶ היינו:

מילה בת שלוש אותיות, יכולה להיכתב בשישה אופנים.

⁸⁷ היינו:

מילה בת ארבע אותיות, יכולה להיכתב בעשרים וארבעה אופנים.

⁸⁸ היינו:

מילה בת חמש אותיות, יכולה להיכתב במאה ועשרים אופנים.

⁸⁹ היינו:

מילה בת שש אותיות, יכולה להיכתב בשבע מאות ועשרים אופנים.

⁹⁰ היינו:

מילה בת שבע אותיות, יכולה להיכתב בחמשת אלפים וארבעים אופנים.

⁹¹ בראשית, יז' - ה':

"ולא יקרא עוד את שמך אברהם, והיה שמך אברהם, כי אב המון גוים נתתיך".

⁹² בראשית, יז', טו' - טז':

"ויאמר אלהים אל אברהם, שרי אשתך, לא תקרא את שמה שרי, כי שרה שמה. וברכתי אתה, וגם נתתי ממנה לך בן, וברכתיה, והיתה לגוים, מלכי עמים ממנה יהיו".

ומעתה, אפשר לבאר:

שאותה "אבן" אשר היתה תלויה בצווארו של אברהם אע"ה, המרמזת על "מידת הענווה"⁹³,

היתה האות ה', המרמזת על עניין העראיות שהיתה בו, אשר היא היסוד והשורש ל-"מידת הענווה",

ומחמתה, הוא זכה לכוח ההולדה, כאשר היא נתוספה לו ולאשתו בשמים. ודוק.

ד. על מאמר הכתוב בפרשתן⁹⁴, "תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ", כתב הגה"ק רבינו מנצור בן שמעון זיע"א⁹⁵:

"עוד אפשר להסמך כאן, מה שכתב הרב זרע ברך'⁹⁶ ⁹⁷, משם המקובלים -

דמי שהוא עניו, באמת, זוכה לתקן נפשו, ואינו בא בגלגול.

ועיין מה שכתב רש"י ז"ל⁹⁸, בפרק קמא דעבודה זרה⁹⁹, על פסוק 'נַח אִישׁ צִדִּיק תָּמִים'¹⁰⁰ -

ד- 'תָּמִים', היינו עניו.

ובילקוט ראובני, הביא -

דמי שהוא עניו, אינו בא בגלגול. עיין שם.

⁹³ וכפי שנתבאר לעיל באות ג'.

⁹⁴ דברים, יח' - יג'.

⁹⁵ בספרו הקדוש "שמן המאור", (הנדפס מחדש, בפרשתן, עמודים 'no-to').

⁹⁶ להגה"ק רבינו ברכיה ברך שפירא זיע"א.

תלמידו של הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א (בעל "מגלה עמוקות"), וכפי שכתב בהקדמתו לספרו "זרע ברך".

⁹⁷ חלק ג'.

⁹⁸ בד"ה "תמים".

⁹⁹ ו' ע"א.

¹⁰⁰ בראשית, ו' - ט'.

ובזה פירש הרב חיים פלאג'י ז"ל, בספרו הבהיר 'תנופה וחיים' ¹⁰¹, כוונת הכתוב
'וְאֲנִי בְּתַמִּי תִּמְכָּת בִּי, וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם' ¹⁰² -

'וְאֲנִי בְּתַמִּי', שאני מתנהג בענווה, כעניין 'נח איש צדיק תמים' ¹⁰³, שפירושו
עניו,

ועל ידי זה, אני זוכה, 'וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם', דאין אני בא בגלגול,
אלא, לעולם אהיה בכלל היושבים בגן עדן, ועטרותיהם בראשיהם, לחזות בנועם
ה',

ולכן אמר, 'וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם'. עד כאן דברי קודשו ז"ל, עיין שם.
ובזה פירש הגאון חיד"א ז"ל, בספרו הבהיר 'יוסף תהילות' על התהילים ¹⁰⁴,
כוונת הכתוב ¹⁰⁵, 'וַיִּזְכֹּר כִּי בֶּשֶׁר הָמָּה, רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב' -
'וַיִּזְכֹּר כִּי בֶּשֶׁר הָמָּה', רצונו לומר, ענווים, כמו שביאר רש"י ¹⁰⁶, פרק קמא דסוטה
¹⁰⁷, במה שאמרו 'אין תפילתו של אדם נשמעת, אלא אם כן משים עצמו כבשר',
עיין שם,

'רוח הולך ולא ישוב', שאינו בא בגלגול. עד כאן דבריו ז"ל.
ובזה ביארו המפרשים, כוונת המסורה ד' 'הלוך': 'הלוך וחסור' ¹⁰⁸, 'הלוך ונסוע'
¹⁰⁹, 'הלוך וגדלי' ¹¹⁰, 'הלוך ושוב' ¹¹¹ -

¹⁰¹ תהילים, סימן מא'.

¹⁰² תהילים, מא' - יג'.

¹⁰³ בראשית, ו' - ט'.

¹⁰⁴ מזמור עח'.

¹⁰⁵ תהילים, עח' - לט'.

¹⁰⁶ ד"ה "בשר".

¹⁰⁷ ה' ע"א.

¹⁰⁸ בראשית, ח' - ה':

"והמים היו הלוך וחסור, עד החדש העשירי, בעשירי באחד לחדש, נראו ראשי הרים".

'הלוך וְחִסּוֹר'¹¹², רצונו לומר: מי שמחסר וממעט עצמו, שאינו מתגאה,
אזי, 'הלוך וְנִסּוֹע'¹¹³, כשיפטר מן העולם, הוא זוכה 'הלוך וְנִסּוֹע' לעד, שאינו
חוזר עוד בגלגול.
ולהיפך, מי שמתנהג בגדולה וגאווה, 'הלוך וְגָדַל'¹¹⁴,
אזי, מעותד הוא 'הלוך וְשׁוּב'¹¹⁵, לחזור עוד בגלגול, עד שיתקן נפשו, וכמו
שביארנו.
וזהו כוונת הכתוב¹¹⁶, 'וְאֶנִּי בְּתַמִּי תִּמְכָּת בִּי, וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם' -
רצונו לומר, שעל ידי הענווה, אינו חוזר עוד בגלגול.
ואפשר, כי זה גם כן רמז הכתוב כאן, באומרו 'תַּמִּים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ'¹¹⁷ -

¹⁰⁹ בראשית, יב' - ט':

"וַיִּסַּע אֲבָרָם, הַלּוֹךְ וְנִסּוֹעַ הַנִּגְבָּה".

¹¹⁰ בראשית, כו' - יג':

"וַיִּגְדַּל הָאִישׁ, וַיֵּלֶךְ הַלּוֹךְ וְגָדַל, עַד כִּי גָדַל מְאֹד".

¹¹¹ בראשית, ח' - ג':

"וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, הַלּוֹךְ וְשׁוּב, וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם".

¹¹² בראשית, ח' - ה':

"וְהַמַּיִם הָיוּ הַלּוֹךְ וְחִסּוֹר, עַד הַחֲדָשׁ הָעֲשִׁירִי, בְּעֲשִׁירֵי בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ, נִרְאוּ רָאשֵׁי הַהָרִים".

¹¹³ בראשית, יב' - ט':

"וַיִּסַּע אֲבָרָם, הַלּוֹךְ וְנִסּוֹעַ הַנִּגְבָּה".

¹¹⁴ בראשית, כו' - יג':

"וַיִּגְדַּל הָאִישׁ, וַיֵּלֶךְ הַלּוֹךְ וְגָדַל, עַד כִּי גָדַל מְאֹד".

¹¹⁵ בראשית, ח' - ג':

"וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, הַלּוֹךְ וְשׁוּב, וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם".

¹¹⁶ תהילים, מא' - יג':

¹¹⁷ דברים, יח' - יג':

**'תַּמִּים', רצונו לומר, עניו ושפל רוח 'תְּהִיָּה', כמו שביארנו לעיל,
ועל ידי הענווה, אין אתה בא בגלגול,
אלא, 'תְּהִיָּה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ', שלא תחזור בגלגול.
ובזה דין גרמא למעליותא -
כי הנה 'תַּמִּים', אותיות 'מתים',
כלומר, כי התמים שהוא עניו ושפל רוח, זוכה בענווה, כי גם במותו יהיה עִם ה'
אלוקיו, שאינו חוזר לבוא בגלגול ...
ואפשר לרמוז עוד בסייעתא דשמיא -
'תַּמִּים תְּהִיָּה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ'¹¹⁸, בגימטריא 'זה יהא לא תבוא עוד בגלגול'¹¹⁹.
וכן רמוז בפסוק זה, משה רבינו עניו מכל אדם -
שכן, 'תַּמִּים', בגימטריא 'זה במשה הענו'¹²⁰.
וכן, 'תַּמִּים', ראשי תיבות 'תמים משה מבחר ישראל'.
עוד רמז בזה -
'תַּמִּים תְּהִיָּה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ'¹²¹, בגימטריא 'היו יהיה בצרור החיים'¹²²,
כלומר, מי אשר יהיה 'תַּמִּים', שלם במעשיו,
והיינו, על ידי הענווה, כאמור, זוכה כי היו יהיה בצרור החיים, וקל להבין ...**

¹¹⁸ דברים, יח' - יג'.

¹¹⁹ היינו:

כל אחד מן המשפטים הללו, עולה בגימטריא למניין 622.

¹²⁰ היינו:

כל אחד מן המשפטים הללו, עולה בגימטריא למניין 490.

¹²¹ דברים, יח' - יג'.

¹²² היינו:

כל אחד מן המשפטים הללו, עולה בגימטריא למניין 622.

והנה, ראש תיבות 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ'¹²³, בגימטריא¹²⁴ 'טוב יהיה למועד מועדים וחצי'¹²⁵,

רמז בזה, כי על ידי הענווה, תהיה הגאולה, כרמוז בראשי תיבות, ועל פי הנאמר לדניאל בחזיונו¹²⁶, שהוא זמן ועת קץ הגאולה, שתהיה במהרה בימינו אמין.

ה. על מאמר הכתוב¹²⁷, "נִבְהֵל לַחֹן, אִישׁ רַע עֵין, וְלֹא יָדַע כִּי חָסֵר יְבִאֲנוּ", דרשו רבותינו ז"ל¹²⁸:

"נִבְהֵל לַחֹן, אִישׁ רַע עֵין - זֶה עֶפְרוֹן,

שֶׁהִכְנִיס עֵין רַע, בְּמִמּוֹנוֹ שֶׁל צָדִיק.

וְלֹא יָדַע כִּי חָסֵר יְבִאֲנוּ - שֶׁחֲסִירְתּוֹ הַתּוֹרָה וְא"ו,

הָדָא הוּא דְכָתִיב¹²⁹, 'וַיִּשְׁמַע אֲבִרָהִם אֶל עֶפְרוֹן, וַיִּשְׁקַל אֲבִרָהִם לְעֶפְרוֹן - עֶפְרוֹן כָּתִיב חָסֵר וְא"ו'¹³⁰.

¹²³ דברים, יח' - יג'.

¹²⁴ 481.

¹²⁵ היינו:

משפט זה, עולה בגימטריא למניין 481, וכמניין ראשי התיבות שבפסוק.

¹²⁶ יב' - ז'.

¹²⁷ משלי, כח' - כב'.

¹²⁸ בראשית רבה, פרשה נח, ז'.

¹²⁹ בראשית, כג' - טז'.

¹³⁰ עיין מה שכתב בזה ה"שפתי חכמים" (בראשית, כג' - טז', אות ק):

"ואף על גב, ד-יעקב ו-אהרן, גם כן חסרים וי"ו?

מכל מקום, הואיל ו-עפרון מלא הוא בכל הפרשה,

אלא, זה חסר בלבד, אתי למדרש!

אבל, יעקב ו-אהרן, בכל מקום חסרים הם, ובמקום שהם מלאים - למדרש אתא".

ובביאור ה"עין הרע", שהכניס עפרון החיתי לאברהם אע"ה, כתב ה"עץ יוסף":
 דהנה, על אברהם אע"ה, נאמר ¹³¹, "וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד, בְּמִקְנֵה בְּפָסֶף וּבְזָהָב",
 ומשכך, עפרון החיתי, חמד את ממונו של אברהם אע"ה, לקחתו לעצמו,
 והוא הוא, עניין "עין הרע" שהיה בו.
 וכבר נתקשו רבותינו זיע"א ¹³²:
 וכי מה בכך, שחיסרה התורה הקדושה מ-עפרון את האות ו'?
 וכי הוא הרגיש בזה, שנתחסרה ממנו אות זו?
 ויעויין עוד, במה שכתב רבינו "בעל הטורים" זיע"א ¹³³:
 "וְלִעְפָּרְן - חסר, בגימטריא 'עין רע' ¹³⁴.
 'עֶפְרָן' - עולה ת', כנגד ארבע מאות שקלים שלקח במערה".
 ובביאור סוד מניין "ארבע מאות", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹³⁵, בהקדמתו
 להלכות על פרשת "בלק":
 "אמרו רבותינו ז"ל ^{136 137}, 'חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום'.

¹³¹ בראשית, יג' - ב'.

¹³² כן התקשה גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בפרשת "חיי שרה", אות ג'),
 ובספרו הקדוש "פני דוד" (בפרשת "חיי שרה", אות כד').

וכן התקשה רבינו ה"כלי יקר" זיע"א.

¹³³ בראשית, כג' - טז'.

¹³⁴ היינו:

"עפרן" בכתוב חסר, עולה בגימטריא למניין 400,

וכמו כן, המילים "עין רע", עולים בגימטריא למניין זה.

¹³⁵ בספרו הקדוש "בן איש חי".

¹³⁶ מנחות, מג' ע"ב.

¹³⁷ וכן נפסק להלכה בטור ובשו"ע (או"ח, סימן מו', סעיף ג').

וזו היא תקנת דוד הע"ה, על ידי מעשה שהיה,
שהיו מתים בכל יום מאה נפשות מישראל, ולא היו יודעים על מה ועל מה היו
מתים,
עד שחקר, והבין ברוח הקודש,
ותיקן לברך מאה ברכות בכל יום, וסר המוות ¹³⁸.
ורמז לדבר ¹³⁹, 'וַיִּנָּאם הַגָּבֶר הַקָּסָם עָלָי - בְּגִימְטְרִיא מֵאָה ¹⁴⁰.
ואמרו רבותינו ז"ל ¹⁴¹ -
סִמְנָה לִמְאֵה בְּרֻכּוֹת מִן הַתּוֹרָה, בַּפְּסוּק ¹⁴², 'וַיַּעֲתָה יִשְׂרָאֵל, מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שָׂאֵל
מֵעַמְּךָ, כִּי אִם לִירְאָה אֶת ה'',
אל תקרי 'מה', אלא מאה.
והן הן מאה ברכות, שהם ליראה את ה' ולאהבה אותו, ולזכרו תמיד, על ידי
המאה ברכות שמברך בכל יום.
ונראה לי בסייעתא דשמיא, הטעם שהועיל תיקון ק' ברכות, להכניע הסטרא
אחרא - דרגא דמותא, וסר המוות -
כי ידוע, דבסטרא אחרא, יש ת' כוחות,
בסוד ¹⁴³, 'וַיִּשְׁבּוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב, לֵאמֹר, בָּאֲנֹי אֶל אַחִיךָ אֶל עֵשָׂו, וְגַם הִלֵּךְ
לְקִרְאָתְךָ, וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ'.
והם מספר 'רע עין' ¹⁴⁴ ...

¹³⁸ במדבר רבה, פרשה יח', כא'.

¹³⁹ שמואל ב', כג' - א'.

¹⁴⁰ כן הוא במדרש הנ"ל.

¹⁴¹ כך הוא ביאור הגמרא, על פי שיטת רש"י הקדוש (מנחות, מג' ע"ב. ד"ה "מה ה' א-להיך").

¹⁴² דברים, י' - יב'.

¹⁴³ בראשית, לב' - ז'.

¹⁴⁴ העולים בגימטריא למניין ארבע מאות.

והנה, במאה ברכות, יש מאה אזכרות ¹⁴⁵,

וכל אזכרה, יש ארבע אותיות, הרי ת' אותיות ¹⁴⁶.

לכך, במאה ברכות, פְּטַל המוות של מאה אנשים, שכל גוף אחד מהם בנוי בארבע יסודות ¹⁴⁷, שהם ת' יסודות אנשים - שהיו מתים בכל יום,

שזה נמשך, מן ת' כוחות סטרא אחרא, הרמוזים באות ת' של 'מות'."

עוד מצינו בעניין זה, לדבריו של רבינו בחיי זיע"א, על מאמר הכתוב בפרשת "לך לך" ¹⁴⁸, "וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם, יָדַע תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וְעַבְדּוּם, וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה":

"טעם המספר הזה בגלות מצרים, לא נודע ...

אמנם, אם תדקדק, תמצא -

כי המספר הזה, נזכר ברוב המקומות אצל 'עין הרע',

כי 'עין רע', מספרו ארבע מאות,

ואות תי"ו, תכלית כל האותיות,

וכן 'עין הרע', מְכַלָּה הכל.

ולפי שְׁנֵתוֹסֵף באברהם אות ה"א, שהיא מידת הדין,

¹⁴⁵ היינו:

בכל ברכה, יש פעם אחד שם הוי"ה ברוך הוא,

וממילא, במאה ברכות, יש מאה פעמים שם הוי"ה ברוך הוא.

¹⁴⁶ היינו:

בכל שם הוי"ה ברוך הוא, יש ד' אותיות,

וממילא, במאה ברכות, יש ד' מאות תיבות משם הוי"ה ברוך הוא.

¹⁴⁷ היינו:

ד' יסודות, של עפר - מים - אש - רוח.

¹⁴⁸ בראשית, טו' - יג'.

לכך שלטה בו 'עין הרע', שהוא מכח הדין,
שנגזר על זרעו להשתעבד ארבע מאות שנה, כמספר 'עין הרע', לפי ששלטה בו
עינו של שטן.
וזהו שאמר 'ידע תדע כי גר יהיה זרעך' -
כלומר, 'זרעך' הנולד מבין שתי ההי"ן¹⁴⁹, שהם מידת הדין, ושלטה בו 'עין
הרע', שהוא מכח הדין,
לכך, 'ועבדום, וננו אתם ארבע מאות שנה'.
וכן תמצא בעפרון החתי, שהיה לו 'עין הרע',
וכן 'עפרן', בגימטריא 'עין רע'¹⁵⁰, כמו שהזכיר ארבע מאות¹⁵¹.
וכן תמצא בעשו, המתפרנס ממידתו של יצחק שהוא מידת הדין, שהיה לו 'עין
רע',
ודרשו חז"ל¹⁵², 'וְרוּחַ תְּשִׁימוּ בֵּין עֶדֶר וּבֵין עֶדֶר'¹⁵³ -

¹⁴⁹ היינו:

אות י', של שרי,

התחלקה ל-ב' אותיות ה',

אחת נתנה לה, ונקרא שרה,

ואחת נתנה ל-אברם, ונקרא אברהם.

¹⁵⁰ היינו:

מילת "עפרן", עולה בגימטריא למניין 400,

וכמו כן, מילת "עין רע", עולה בגימטריא למניין 400.

¹⁵¹ היינו:

במה שאמר עפרון החיתי לאברהם אע"ה (בראשית, כג' - טו'), "אֲדֹנִי שְׁמַעֲנִי, אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקָל כֶּסֶף
בִּינִי וּבִינְךָ מֵהָהוּא, וְאֶת מִתְךָ קִבֵּר".

¹⁵² בראשית רבה, פרשה עו', ח'.

¹⁵³ בראשית, לב' - ז'.

'למה אמר יעקב כן?

כדי להשביע עינו של אותו רשע,

וכתוב בו ¹⁵⁴, 'וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עָמוּ'.

ומצאתי בבראשית רבה ¹⁵⁵, 'וְאַלּוּ עֵינֵינוּ, כְּעֵינֵי אֲנָשָׁא בְּקֶרְנָא דָּא' -

'זו מלכות אדום הרשעה, שהיא מכנסת עין הרע בממונו של אדם'.

ועל פי הקדמה זו, יעויין בדברי רבינו ה"כלי יקר" זיע"א בביאור על דברי "בעל הטורים" הנ"ל:

"ותדע עוד, כי 'רע עין', עולה למספר ד' מאות,

על כן, מצינו בארבע מקומות, מספר ד' מאות, אצל בעל 'עין רע' -

א. בעפרן, שהיה 'רע עין', על כן לקח ד' מאות שקל כסף.

ב. אצל אַחִי יוֹסֵף, שהיה עינם רעה, באחיהם יוסף הצדיק, ונתקנאו בו עבור כתונת הפסים שעליו,

על ידי כן, נתגלגל הדבר וירדו למצרים, והיו ד' מאות שנה, בגירות ועינוי ועבדות.

ג. אצל עשיו, שרעה עינו באחיו יעקב, ונתקנא בו על הברכות אשר ברכו אביו,

כי על כן אמר יעקב ¹⁵⁶, 'וְיָרַח תְּשִׁימוּ בֵּין עֶדְרָ וּבֵין עֶדְרָ', כדי למלאות עינו של אותו רשע,

על כן בא עשיו ¹⁵⁷, 'וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עָמוּ'.

ד. נבל הכרמלי, היה איש פילי ורע עין, כנודע,

על כן, בא עליו דוד, עם ארבע מאות איש ¹⁵⁸, לשלם לו כמידתו'.

¹⁵⁴ בראשית, לב' - ז'.

¹⁵⁵ פרשה עו', ו'.

¹⁵⁶ בראשית, לב' - יז'.

¹⁵⁷ בראשית, לב' - ז'.

¹⁵⁸ שמואל א', כה' - יג'.

ובביאור הקושיא דלעיל - מה אכפת לו לעפרון במה שנכתב חסר האות ו', כתב רבינו ה"כלי יקר" זיע"א ¹⁵⁹ :

"וטעמו של דבר -

לפי שאמרו רבותינו ז"ל ¹⁶⁰ , 'כל הנותן פרוטה לעני, מתברך בשש ברכות' ¹⁶¹ וכו', וכל מי שרעה עינו באחיו האביון, ואינו נותן לו כלום, אינו מתברך בשש ברכות אלו.

על כן, חסרה וי"ו ד-עפ"ן,

כי מצד שהיה 'רע עין', חסרו ממנו ששה ברכות אלו.

ורבותינו ז"ל אמרו ¹⁶² -

'אין נותנין כוס של ברכה, כי אם לטוב עין,

שנאמר ¹⁶³ , 'טוב עין הוא בברך',

¹⁵⁹ בראשית, כג' - טז'.

¹⁶⁰ בבא בתרא, ט' ע"ב.

¹⁶¹ שם בגמרא:

"הנותן פרוטה לעני, מתברך בשש ברכות,

דכתיב (ישעיה, נח' - ז'), 'הלוא פרס לרעב לחמך, ועניים מרודים תביא בית, כי תראה ערם וכסיתו'.

וכתיב (ישעיה, נח' - ח'), {היינו: על עושה כל צדקות אלו, נאמר} -

א. 'אז יבקע כשחר אורך',

ב. 'וארכתך מהרה תצמח',

ג. 'והלך לפניך צדקך',

ד. 'קבוצה' יאסף',

וכתיב (ישעיה, נח' - ט') -

ה. 'אז תקרא וה' יענה',

ו. 'תשוע ויאמר הנני'."

¹⁶² סוטה, לח' ע"ב.

אל תקרי 'יבורך', אלא 'יְבָרְכְּךָ'.

ומכל מקום, מראה שניהם אמת, רצוני לומר הקרי והכתיב -

כי מי שהוא טוב עין, מברך לאחרים בעין יפה,

על כן, יבורך גם הוא, בשש ברכות, כהוראת וי"ו של יבורך, כי הוא כתיב מלא".

והיינו:

שהחיסרון שנתחסר עֶפְרָן, בכך שהאות ו' נתחסרה משמו,

הוא עניין ה-ו' ברכות הנ"ל.

ועוד מצינו, בביאור קושיא זו, לדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁶⁴ ¹⁶⁵:

"וואפשר, ד-מי שהוא 'רע עין', מתקצרים חייו!

כדמצינו ב-נבל ¹⁶⁶, שמתוך שהיה פִּילִי נִתְחַיֵּב מִיָּתָהּ, שמתוך כך בא לזלזל בדוד הע"ה ובעבדיו, ויִגְפָּהוּ ה'.

וגם כתבו ז"ל ¹⁶⁷, דלהיות ישראל צרי עין, נשתעבדו במצרים, וכמה הרגו מהם.

וכלפי ¹⁶⁸, ד-יִלְדָּף צְדָקָה וְחֶסֶד, יִמָּצֵא חַיִּים ¹⁶⁹, המעלים עיניו מן הצדקה - כאילו עובד עבודה זרה ¹⁷⁰, ואינו חי לאורך ימים.

¹⁶³ משלי, כב' - ט'.

¹⁶⁴ בספרו הקדוש "פני דוד" (בפרשת "חיי שרה", אות כד').

¹⁶⁵ ועיין עוד בספרו הקדוש "חומת אנך" (בפרשת "חיי שרה", אותיות ג' ו-ו').

¹⁶⁶ שמואל א', פרק כה'.

¹⁶⁷ יעוין מה שכתב בזה רש"י הקדוש (שמות, ב' - יד'), על מאמר הכתוב, "וַיֹּאמֶר, מִי שֶׁמֶךְ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְטָ עֲלֵינוּ, הִלְהַרְגֵנִי אֵתָּה אִמֶּר - כְּאִשֶּׁר הִרְגֵּת אֶת הַמִּצְרִי, וַיֵּרָא מִשָּׁה, וַיֹּאמֶר, אֲנִי נֹדֵעַ הַדָּבָר":

"אֲנִי נֹדֵעַ הַדָּבָר' ... ומדרשו, נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פֶּרֶךְ,

אבל, רואה אני, שהם ראויים לכך!".

¹⁶⁸ היינו:

ומכיוון.

גם נודע, מה שכתב ב-זוהר הקדוש¹⁷¹, על פסוק¹⁷², 'וַיִּתְּנָם לִי אוֹת אֶמֶת' -
סימנא דחיי היא בעאת מנייהו, ואות ו' סימנא דחיי, עיין שם באורך¹⁷³ י'.
ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א:
דהנה, עפרון החיתי, היה אדם "נבל",
והנה, לעיל, הובאה דרשת רבותינו ז"ל¹⁷⁴, על מאמר הכתוב¹⁷⁵, "נְבִלָה לְהוֹן,
אִישׁ רַע עֵין, וְלֹא יָדַע כִּי חֶסֶד בְּאֶנְוִי", שהוא בעניין "עפרון החיתי",
והנה, האותיות של מילת "נבל", הינם גם האותיות של מילת "נבלה".

¹⁶⁹ משלי, כא' - כא'.

¹⁷⁰ לשון זה, הובא בתוספתא למסכת "פאה" (פ"ד ה"כ).

ובתלמוד בבלי (כתובות, סח' ע"א. בבא בתרא, י' ע"א), בלשון "עבודת כוכבים".

¹⁷¹ חלק א', דף רמא' ע"ב.

¹⁷² יהושע, ב' - יב'.

¹⁷³ זה לשון ה"זוהר הקדוש" זיע"א:

"אֵלָא הָכִי אֱוִילִיפָנָא, הִיא בְּעֵאת סִימְנָא דְחַי, דְּכְתִיב (יהושע, ב' - יב'), 'וַהֲחַיִּיתֶם אֶת אֲבִי וְגו',

וְאִמְרָה, סִימְנָא דְחַי לֹא שְׂרִיָא, אֵלָא בָּאוֹת אֶמֶת.

וּמֵאִי אִיהוּ 'אוֹת אֶמֶת' (יהושע, ב' - יב')?

דָּא אֶת ו', בְּגִין דְּבִיה שְׂרִיָּין חִיין".

ותרגום דבריו הקדושים:

אֵלָא כֹּךְ לְמַדְנֹו, הִיא רְצָתָה סִימֵן חִיִּים, שְׂכָתוֹב (יהושע, ב' - יב'), 'וַהֲחַיִּיתֶם אֶת אֲבִי וְגו',

וְאִמְרָה, סִימֵן חִיִּים אֵינוֹ שׁוֹרָה, אֵלָא בָּאוֹת אֶמֶת.

וּמֵהִי 'אוֹת אֶמֶת' (יהושע, ב' - יב')?

זוֹ אוֹת ו', מְשׁוּם שְׁבוֹ שְׂרִיָּיִם חִיִּים.

¹⁷⁴ בראשית רבה, פרשה נח', ז'.

¹⁷⁵ משלי, כח' - כב'.

וכבר למדנו "בעל הטורים" זיע"א¹⁷⁶, שמילת "עפרן" בכתוב חסר, עולה במניינה לגימטריא של "רע עין".

ואם כן, כאשר היה עפרון "רע עין", נגרע ממנו האות ו', אשר מסמלת את "אות החיים",

ועל ידי כך, שלטה בו המיתה, ונעשה ל-"נבלה".

ו. על מאמר הכתוב¹⁷⁷, "ויאמר, מי שמוך לאיש שר וּשְׁפֹט עָלֵינוּ, הִלְהָרְגְנִי אֶתָּה אֲמַר כְּאִשֶּׁר הָרַגְתָּ אֶת הַמִּצְרִי, וַיֵּרָא מֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר, אָכֵן נֹדַע הַדָּבָר", כתב רש"י הקדוש:

" וַיֵּרָא מֹשֶׁה - כפשוטו. ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דילטורין,

אמר, מעתה, שמא אינם ראויין להיגאל.

'אָכֵן נֹדַע הַדָּבָר' - כמשמעו. ומדרשו, נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך,

אבל, רואה אני, שהם ראויים לכך".

והיינו:

שבמאמר זה, למדנו משה רע"ה, שטעם קושי השיעבוד שהיה במצרים, הוא מחמת דברי הלשון הרע, שהיו אצל בני ישראל.

והנה, ידוע ומפורסם לכל, שהשורש לאמירת דברי לשון הרע, הוא מחמת "מידת הגאווה",

שכן, רק על ידי מידה מגונה זו, חושב האדם שהוא ראוי יותר וטוב יותר מחבירו, ולפיכך הוא מספר ומדבר בגנותו.

וכבר ידעת¹⁷⁸, "כי חולי הנפש, על הרוב, בא מסיבת הגאווה",

ואם כן, בני ישראל במצרים, הגיעו להגדרה כוללת, של אנשים החולים בנפשם.

¹⁷⁶ כאשר הובא לעיל.

¹⁷⁷ שמות, ב' - יד'.

¹⁷⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

וכתוצאה מאותו החולי, הגיעו בני ישראל אל תחתית השפל, בדמותם של מט' שערי טומאה.

ועדות לכך, מצינו מתוך דברי רבותינו ז"ל¹⁷⁹, על מאמר הכתוב¹⁸⁰, "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה, מִקְּצֶר רוּחַ וּמַעֲבָדָה קָשָׁה":

"וְכִי יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁמִּתְבַּשֵּׁר בְּשׂוֹרָה וְאִינוּ שָׁמֵחַ?

נוֹלָד לְךָ בֶּן זָכָר, רִבֵּךְ מוֹצִיאֲךָ לְחֵירוֹת, וְאִינוּ שָׁמֵחַ?

אִם כֵּן, מָה תִּלְמֹד לֹמֵר 'וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה' -

אֲלֹא, שֶׁהִיא קָשָׁה בְּעֵינֵיהֶם לִפְרֹשׁ מַעֲבֹדָה זָרָה".

ומבואר מדבריהם הקדושים:

ש'- 'קוֹצֵר רוּחַ', פְּרוֹשׁ, קוֹצֵר רוּחֲנִיּוֹת.

וכעין זה, כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א¹⁸¹:

"מִקְּצֶר רוּחַ' - אִילָּי, כִּי לִצַּד שֶׁלֹּא הָיוּ בְּנֵי תוֹרָה, לֹא שָׁמְעוּ!

וְלָזֶה? קָרָא 'קֹצֵר רוּחַ', כִּי הַתּוֹרָה מְרַחֶבֶת לִבּוֹ שֶׁל אָדָם".

ויעויין עוד, מה שכתב הגה"ק בעל "שפת אמת" זיע"א¹⁸²:

"ואין הפירוש דווקא עבודה זרה ממש,

רק עבודה שהיא זרה להם, כי השמיעה צריך להיות פנוי מכל דבר".

וכן נתבאר בדבריו של רבינו עובדיה "ספורנו" זיע"א, על מאמר הכתוב¹⁸³, "וַיְבָנִי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ, וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ בְּמֵאד מְאֹד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם":

¹⁷⁹ "ילקוט שמעוני", רמז קעח'.

¹⁸⁰ שמות, ו' - ט'.

¹⁸¹ על הפסוק הנ"ל.

¹⁸² בספרו הקדוש הנ"ל, (פרשת "ויקרא", מאמר לשנת תרנט').

¹⁸³ שמות, א' - ז'.

"יִפְרוּ וַיִּשְׁרְצוּ - ואחר שמתו כל שבעים נפש, נָטוּ לְדַרְכֵי שְׂרָצִים, שְׂרָצִים לבאר שחת",

ומקורו טהור, מדרשת רבותינו ז"ל¹⁸⁴ :

"וַיִּתְּמָלֵא הָאָרֶץ אֹתָם"¹⁸⁵ - נתמלאו בתי טרטרות, ובתי קרקסאות מהם".

ז. כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א¹⁸⁶ :

"אמרו רבותינו ז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,

וזהו 'לא יחל דברו'¹⁸⁷, פירוש - לא יחלל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו לעשות מעשה,

'כָּכָל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה' - בפועל.

ונראה לעניות דעתי -

כי בא הרמז, בפסוק 'ומה יתרון לבעל הלשון'¹⁸⁸, שמדבר על בעלי לשון הרע,

¹⁸⁴ על הפסוק הנ"ל,

"מדרש אגדה", בובר.

¹⁸⁵ שמות, א' - ז'.

¹⁸⁶ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות למד, ערך לשון הרע, עמודים קצד'-קצה').

¹⁸⁷ במדבר, ל' - ג'.

"איש כי ידר נדר ליהוה, או השבע שבועה, לאסור אסור על נפשו, לא יחל דברו, כָּכָל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה".

¹⁸⁸ בקהלת (י' - א'), נאמר:

"אם ישך הנפש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

והנה, במסכת ערכין (טז' ע"ב), וב"לקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'), דרשו רבותינו ז"ל:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל,

אתה, מה הנאה יש לך?

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון?!

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים?

מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות, 'מילה',

שסופו, גם אות ברית מילה."

ובפרט, שראש וראשון למספרי לשון הרע, היה נחש הקדמון, שִׁחְטָא והחטיא את אדם וחוה עמו, וכמו שמצינו לדרשת רבותינו ז"ל¹⁸⁹, על מאמר הכתוב¹⁹⁰, "כִּי יִדַּע אֱלֹהִים, כִּי בְּיוֹם אֶכְלֶכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקָחוּ עֵינֵיכֶם, וְהִיִּיתֶם כְּאֱלֹהִים יִדְעִי טוֹב וְרָע":

"רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסַכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי לִוִּי, אָמַר -

הַתְּחִיל אוֹמֵר דְּלִטּוֹרָא עַל בּוֹרָאוֹ!

אָמַר, מֵאֵילָן הַזֶּה אָכַל, וּבָרָא הָעוֹלָם,

וְהוּא אוֹמֵר לָכֶם לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּא תִבָּרְאוּ עוֹלָמוֹת אַחֲרָיִם,

דְּכָל אֵינֶשׁ וְאֵינֶשׁ, סִנֵּי בַר אֶמְנָתִיהָ."

ומדברי לשון הרע הללו, שמקורם התחיל בכוח הגאווה שהיה בו בנחש, הגיע פגם הדעת לעולם.

עוד כתב רבינו זיע"א¹⁹¹:

"וְכֹתֵב בְּזוֹהַר תְּרוּמָה¹⁹², כִּי יֵשׁ מְקוֹם בְּגִיּהָנוֹם, נִקְרָא צוּאָה וְתַחַת,

וְשֵׁם נִידוֹנִים, אוֹתָם שְׁחִטָּאוּ בְּהוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה, לְכַתְּחִילָה.

ואותה הטיפה היוצאת לבטלה, כיוון שלא באה בנקבה, מיד לוקחת אותה לילי"ת, ומתעברת ממנו,

אומר להם, ולי מה אתם שואלים!?

אמר לבעל הלשון, שהוא עומד כאן, והורג ברומי!".

¹⁸⁹ בראשית רבה, פרשה יט', ד'.

¹⁹⁰ בראשית, ג' - ה'.

¹⁹¹ בספרו הקדוש "ארבעה שומרים", (הקדמת המחבר, עמוד ו').

¹⁹² "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף קנ"ע"ב).

ונוֹלַד מִמֶּנּוּ, דְּמוֹת חֲזִיר וְדְמוֹת כֶּלֶב.

כי חזיר כלב, גימטריא זרע ¹⁹³ י'.

והנה, לאור דבריו הקדושים, שהמדבר לשון הרע - סופו לפגום בקדושת הברית, ובגודל חומרת הפוגם בקדושת הברית, נראה בסייעתא דשמיא, לבאר כדלהלן:

דהנה, מילת "ערבה", עולה בגימטריא למניין 277,

וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין זה ¹⁹⁴.

והנה, ה"ערבה", צורתה כצורת שפתיים ¹⁹⁵.

וכמו כן, ה"ערבה", אין בה לא טעם ולא ריח ¹⁹⁶.

ואפשר:

שהדבר בא להורות לנו, את עניין ה"ענווה", שכן ¹⁹⁷, "תוֹעֵבֶת ה' כָּל גִּבָּה לֵב",

¹⁹³ היינו:

מילת "חזיר", עולה בגימטריא למניין 225,

ומילת "כלב", עולה בגימטריא למניין 52.

ו-ב' מילים אלו, עולים יחד בגימטריא למניין 277.

וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין 277.

¹⁹⁴ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה":

"למען מצוות הערבה, אשר מספרה עולה עזר, ומספר זרע,

תעשה ברחמך, עזר, לזרע שלי,

ויהיו כל זרעי, זרע ברך ה'."

¹⁹⁵ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה":

"ותכפר לנו, על מה שחטאנו בפינו ובשפתינו, בכל דיבור אסור,

כי ערבה, דומה לשפתיים."

¹⁹⁶ ויקרא רבה, פרשה ל', יב'.

וכל יסוד ה"לשון הרע", בא מכוח הגאווה שיש באדם, וכמו שנתבאר לעיל¹⁹⁸.

וכאשר האדם נופל בזה, סופו לפגום בקדושת הברית, הנקראת גם כן "תועבה",
וכפי שמצינו בפרשת העריות¹⁹⁹.

ולפיכך, העצה לזה, היא בחינת "ערבה",
שינהג האדם בעצמו במידת הענווה!
וממילא, יקדש את שפתיו, הדומים בצורתם לצורת הערבה,
וידבר בהם דברי תורה וקדושה, ולא חלילה וחס דברי לשון הרע.
ואזי, יזכה ל"זרע קודש", על ידי שהוא זוכה ומקדש את עצמו.
ועל פי זה, נוכל להבין, את מאמר רבותינו ז"ל²⁰⁰ :
"כל המספר לשון הרע ... ראוי להשליכו לכלבים".
שכן לכאורה, יש להתבונן, מהו הלשון "ראוי",
והלא, יותר נכון היה לומר "צריך"?
ולאור המתבאר, אפשר :
שמחמת שסופו של אדם זה לפגום בבריתו חלילה וחס, והפוגם בבריתו נידון
בצואת כלב רותחת,
לפיכך, אמרו רבותינו ז"ל, לשון "ראוי" בדווקא, שהוא רמז לדבר על שם סופו.
והנה, אחרי הודיענו ה' יתברך כל זאת, הִנֵּה ה' יתברך לידי, את דברי מו"ז הגה"ק
רבינו מסעוד עובדיה זיע"א²⁰¹ :

¹⁹⁷ משלי, טז' - ה'.

¹⁹⁸ באות ו'.

¹⁹⁹ פרשת "קדושים", פרק כ'.

²⁰⁰ פסחים, קיח' ע"א.

מכות, כג' ע"א.

²⁰¹ בספרו הקדוש "בניין אב", (הנדפס בתוך ספר "תורה וחיים" עה"ת, חלק ב', עמוד מח', מהדורת תשעג').

"ויש להבין, למה לכלב דווקא?

ואפשר, שכוונתו, היא למה שידוע²⁰², דהמדבר לשון הרע מתגלגל בכלב נובח, רחמנא ליצלן,

אם כן איפוא, אתי שפיר, שראוי להשליכו לכלבים, שהרי מתגלגל בו נמי".

ואפשר :

שהוא כעין המתבאר בדברינו, שטעם הדבר שאותו אדם מתגלגל בכלב, הוא על שם סופו, ומחמת גודל חוליו - חולי הנפש.

ח. והנה, ידוע בשם רבותינו המקובלים זיע"א - כי "מצרים", פירושו "מצר ים".

וכמו שכתב ה"ריקנאטי"²⁰³, על מאמר הכתוב²⁰⁴, "וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ, וַיִּקְרָאוּ לִפְנֵי אֲבִירָד, וַנִּתֵּן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם":

"מילת מצרים, הוא לשון מיצר השכינה, הנקראת 'ים'".

והנה, פנימיותה של "גלות מצרים", היתה, "גלות הדעת"^{205 206}.

וכשנעיין היטב בדבר, נראה, ש"דעת", פירושה חיבור²⁰⁷.

²⁰² "פלא יועץ", (ערך גלגול).

²⁰³ בפירושו על התורה, פרשת "מקץ".

²⁰⁴ בראשית, מא' - מג'.

²⁰⁵ כמבואר ב"זוהר הקדוש" (חלק ב', דף קסא' ע"א), יעו"ש.

²⁰⁶ וכפי שכתוב בספר ישעיה (ה' - יג'):

"לֹכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דְעֵת, וְכַבֹּדוֹ מִתִּי רָעַב, וְהַמוֹנוֹ צָחָה צָמָא".

²⁰⁷ בראשית, ד' - א'.

שמות, לא' - ג'.

שמואל א', א' - יט'.

נדרים, מא' ע"א.

בבא מציעא, ח' ע"א.

ומעתה :

כאשר גלות מצרים מְכַנָּה בשם "גלות הדעת", ביאור הדבר שמחמת שבני ישראל היו חולים בנפשם, וכמו שנתבאר לעיל ²⁰⁸,

אם כן, כאשר הנפש חוֹלָה, אזי, הדעת נמצאת בגלות!

ומכאן השורש אל הירידה מדחי אל דחי, עד ההגעה אל מט' שערי טומאה.

והנה, בכדי להוציא את "מידת הדעת מן הגלות", הוצרך הבורא ית"ש לעשות זאת באמצעות ב' שלבים :

א. "גאולת הגוף", אשר הוא בבחינת "סור מִרְעֵי" ²⁰⁹,

והוא כנגד "דם מילה" ²¹⁰, התלויה במידת היסוד וקדושת הדעת,

וגאולה זו, נעשתה, ביום חג הפסח.

ב. "גאולת הדעת והנפש", אשר הוא בבחינת "נְעִשָּׂה טוֹב" ²¹¹,

והוא כנגד "דם פסח" ²¹², המרמז אל דברי התורה הקדושה,

וגאולה זו, נעשתה, ביום חג השבועות,

וכמאמר הכתוב ²¹³, "וַיֹּאמֶר, כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ, וְזָה לָךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֹׁלְחִתִּיךָ, בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה".

ולצורך הבנת העניין, נבאר כדלהלן :

חולין, לא' ע"א.

²⁰⁸ באות ו'.

²⁰⁹ תהילים, לד' - טו'.

²¹⁰ יעוין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

²¹¹ תהילים, לד' - טו'.

²¹² יעוין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

²¹³ שמות, ג' - יב'.

ב' עניינים אלו, הסירו מעל בני ישראל את עומק הקליפה, הנעוצה במידת הגאווה.

"דם המילה" - אשר מתחיל בהסרת העורלה, וממשיך בשפלות ובהכנעה, המביאים אל מידת היסוד וקדושת הדעת.

"דם הפסח" - המביא את האדם אל דברי התורה, אשר כל כוחה ומהותה נעוץ במידת הענווה,

שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שְׁמֻשִּׁים את עצמו כמדבר ²¹⁴, וכמים ²¹⁵, והיינו מידת הענווה.

וכאשר סרה מהם עורלת הלב, ובאה אליהם מידת הענווה,

אזי, הם הפסיקו מלדבר דברי איסור ולשון הרע,

וכפי שמצינו למאמר רבותינו ז"ל ²¹⁶ :

"רַב הוּנָא אָמַר בְּשֵׁם בַּר קַפְרָא -

בְּשִׁבְלֵי אַרְבָּעָה דְּבָרִים נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְוִים: שֶׁלֹּא שָׁנוּ אֶת שְׁמֵם, וְאֶת לְשׁוֹנָם, וְלֹא אָמְרוּ לְשׁוֹן הָרַע, וְלֹא נִמְצָא בִּינֵיהֶם אֶחָד מֵהֶן פְּרוּץ בְּעֶרְוָה".

ומשכך, הם זכו לקבל את התורה הקדושה, במעמד הר סיני,

שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שְׁמֻשִּׁים את עצמו כמדבר ²¹⁷, וכמים ²¹⁸, והיינו מידת הענווה.

²¹⁴ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

²¹⁵ תענית, ז' ע"א.

²¹⁶ ויקרא רבה, פרשה לב', ה'.

²¹⁷ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

²¹⁸ תענית, ז' ע"א.

ט. על מאמר הכתוב ב"חטא העגל" ²¹⁹, "וינרא הקס כי בשש משה לרדת מן הקר, ויסקהל הקס על אהרן, ויאמרו אליו, קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים - לא ידענו מה היה לו", כתב רש"י הקדוש:

"כשעלה משה להר, אמר להם, לסוף ארבעים יום אני בא, בתוך שש שעות ... בששה עשר, בא השטן וערבב את העולם, והראה דמות חושך ואפילה וערבוביא, לומר, וודאי מת משה, לכך בא ערבוביא לעולם", והיינו:

שהשעה שעם ישראל עשו את העגל, היה בשעה השישית של היום. ובביאור העניין, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ²²⁰, על פי מה שכתב בספר "שער החצר" ²²¹, משם ספר "כתב יד": דהנה, בדיני "איסור והיתר", קיימא לן בכל הש"ס, דין של "ביטול בשישים" ²²²,

²¹⁹ שמות, לב' - א'.

²²⁰ בספרו הקדוש "בן יהוידע", (מגילה, לב' ע"א. סוף המסכתא).

²²¹ להגה"ק "צוף דבש", רבינו דוד בן שמעון זיע"א.

ספר זה, הוא כרך א', מסדרת ספריו "שערי צדק".

²²² ישנם כמה דברים, שאינם בטלים כלל ועיקר, ואפילו באלף, וכדלהלן:

- א. חמץ בפסח, ואפילו במשהו (שו"ע, או"ח, סי' תמז', ס"א).
- ב. דבר שניכר איסורו (שו"ע, או"ח, סי' תקיג', ס"ג. ועיין עוד: שו"ע, יו"ד, סי' קב', ס"א).
- ג. דבר שבמניין (שו"ע, יו"ד, סי' פו', ס"ג. ועיין עוד: שו"ע, יו"ד, סי' קי' ס"א. ושו"ת "ביע אומר", ח"ה, או"ח, סי' כה', אות ה').
- ד. דבר המעמיד (שו"ע, יו"ד, סי' פז', ס"א).
- ה. מידי דעביד לטעמא (שו"ע, יו"ד, סי' צח', ס"א).
- ו. בריה (שו"ע, יו"ד, סי' ק', ס"א).
- ז. חתיכה הראויה להתכבד (שו"ע, יו"ד, סי' קא', ס"א).

ולפי זה, הוא הדין בעניין "חטא העגל", שלצורך כפרתו, צריך לבטלו, בבחינת "ביטול בשישים".

והנה, ימי "חג הסוכות" ²²³ - הם ז' ימים, וימי "חג הפסח" - הם ז' ימים, ו"חג השבועות" - הוא יום אחד,

וכאשר נחבר את מניין הימים האלה, למניין אחד, יעלה הכל ל-טו' ימים.

והנה, בכל יום ויום, יש כד' שעות,

וכאשר נכפיל את טו' ימי המועדים הנ"ל, ב-כד' שעות היממה,

יעלה הכל, למניין 360 שעות.

וממילא, כאשר נרצה לבטל את אותם ו' שעות, שעבדו בהם עם ישראל את העגל, בשישים,

נצטרך לחלק את אותם ו' שעות, בתוך אותם ה-360 שעות,

וזאת, מחמת, ש-360 שעות חלקי 6 שעות, עולים למניין 60 שעות.

באופן:

ש-טו' ימי המועדים, מבטלים את "עון העגל", מכוח הדין של "ביטול בשישים".

והנה, ב-ד' מקומות, מצינו את מילת "אלה", כקשר ישיר ל"חטא העגל":

א. "אלה אֶזְכְּרָה, וְאֶשְׁפֹּךְ עָלַי נִפְשִׁי" ²²⁴,

ב. "אלה אֶלְהִיךָ שְׂרָאֵלִי" ²²⁵,

ח. דבר שיש לו מתירים (שו"ע, יו"ד, סי' קב', ס"א).

ט. דבר חשוב, כגון, אגוזי פרך ורימוני באדן (שו"ע, יו"ד, סי' קי', ס"א).

י. דבר שדרכו להימנות (שו"ע, יו"ד, סי' קי', ס"א).

יא. בעלי חיים, חשיבי ולא בטלי (שו"ע, יו"ד, סי' קי', ס"א).

²²³ ללא חג "שמיני עצרת", שכן, הוא חג בפני עצמו, ומברכים בו ברכת שהחיינו.

²²⁴ תהילים, מב' - ה'.

ג. "גם אלה תשפחנה" ²²⁶,

ד. "אלה מועדי ה'" ²²⁷.

ולפי המתבאר, כתב רבינו זיע"א - משם ספר "שער החצר", באופן נפלא:

מאמר הכתוב "אלה אֶזְכְּרָה", מזכיר את "עוון העגל", שנעשה על ידי אמירת
"אלה אֶלֶהֶיךָ יִשְׂרָאֵל",

ובכדי שיקיים בנו הבורא ית"ש, את מאמר הכתוב "גם אלה תשפחנה", בשכחת
העוון הזה,

עלינו לקיים, את מאמר הכתוב "אלה מועדי ה'" -

והיינו, שכאשר נשמור את מועדי ה', העולים יחד למניין 360 שעות, יכפר הבורא
ית"ש את אותו העוון.

ולאור זה, ביאר רבינו זיע"א, את מאמרו של הבורא ית"ש למשה רע"ה - לאחר
"חטא העגל" ²²⁸, "וַיֹּאמֶר, אֲנִי אֶעֱבִיר כָּל טוֹבִי עַל פְּנֶיךָ, וְקָרָאתִי בְּשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ,
וְחִנַּתִּי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן, וְרַחֲמֹתִי אֶת אֲשֶׁר אָרַחֵם". כדלהלן:

מילת "טובי", היא מילה המתחלקת ל-ב' מילים,

א. "טו" - שהוא כנגד מניין טו' ימי המועדים, שבאו לכפר את "עוון העגל",

ב. "בי" - בקדושת,

שעל ידי קדושתם וטהרתם של ימים אלו, יתבטל ויתכפר "עוון העגל".

והיכן הם רמוזים?

במילת, "על פְּנֶיךָ"!

דהיינו:

²²⁵ שמות, לב' - ד'.

²²⁶ ישעיהו, מט' - טו'.

²²⁷ ויקרא, כג' - ד'.

²²⁸ שמות, לג' - יט'.

באמצע השם שלך!

"כי כל אמצעי, נקרא פנימי",

דהיינו :

שהאות האמצעית בשמו של משה רע"ה, היא, האות "ש",

והמילוי של האות "ש", נכתב "שין"

והגימטריא של האות כשהיא נכתבת במילוי הנ"ל, עולה למניין 360.

וכבר נתבאר לנו, ש-360, הם סך השעות, שיש ב-טו' ימי המועדים.

ומאריכות הדברים, עולה לנו :

שְׁיָמִי המועדים, מהווים תיקון וכפרה, ל"עוון העגל".

ולאחר כל זאת, עוד המשיך רבינו זיע"א, לבאר במתק לשונו :

שְׁמַאֲמֵר רבותינו ז"ל, "משה תיקן להם לישראל", הוא, נוטריקון של - להביא מלך
המשיח,

והיינו, שבזכות לימוד התורה הקדושה, והדרשות, שעושים עם ישראל בימים
אלו, תבוא גאולתם.

וטעם הדבר, הוא :

שלמרות כל המתבאר, כל פורענות ופורענות שבאה עלינו, בכל דור ודור, כלול בה
קצת מ"עוון העגל" ²²⁹,

ובכדי לכפר את מעט העוון שנשאר, ובכדי לזרז את ביאת משיח צדקינו,

אנו צריכים, את אותו לימוד התורה, ואת אותם הדרשות.

²²⁹ דהנה, על מאמר הכתוב (שמות, לב' - לד'):

"וְעַתָּה לֹךְ נִחֵם אֶת הָעָם, אֲלֵךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ, הִנֵּה מִלֵּאכִי יֵלֶךְ לְפָנֶיךָ, וְכִיּוֹם פָּקְדִי - וּפָקְדִיתִי עֲלֵהֶם חֲטָאתָם",

כתב רש"י הקדוש:

"ותמיד תמיד, כשאפקוד עליהם עונותיהם, 'ופקדתי עליהם' - מעט מן העוון הזה עם שאר העונות,

ואין פורענות באה על ישראל, שאין בה קצת מפירעון עוון העגל".

ובזה, פירש רבינו זיע"א, את הנאמר בספר "דניאל" ²³⁰, "וַיֹּאמֶר לְאִישׁ לְבוּשׁ הַבְּדִים, אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמִימֵי הַיָּאֵר, עַד מְתֵי קֶץ הַפְּלָאוֹת. וְאֲשַׁמַּע אֶת הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבְּדִים, אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמִימֵי הַיָּאֵר, וְיָרֶם יָמִינוּ וּשְׂמָאלוֹ אֶל הַשָּׁמַיִם, וַיִּשָּׁבַע בְּחַי הָעוֹלָם, כִּי לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וְחֻצִּי, וּכְכֹלֹת נֶפֶץ יָד עִם קֹדֶשׁ, תִּכְלֶינָה כָּל אֱלֹהִי":

והיינו, שהקדוש ברוך הוא, תלה, את כל הגאולה העתידה, ב-ג' המועדים.

שכן, המילה "למועד", מרמזת, על "חג הפסח",

שהוא מועד אחד, מתחילתו ועד סופו.

והמילה "מועדים", מרמזת, על "חג הסוכות", ו-"חג שמיני עצרת",

שהם, ב' מועדים.

והמילה "וְחֻצִּי", מרמזת, על "חג השבועות", שהוא יום אחד,

והוא נחשב, ל-"חצי" מ-"חג הפסח" ²³¹.

"וּכְכֹלֹת נֶפֶץ יָד עִם קֹדֶשׁ" -

היינו, כאשר תכלה השנאה והמחלוקת מעם ישראל.

אזי, "תִּכְלֶינָה כָּל אֱלֹהִי" -

היינו, שאז יכלו כל הצרות והגלויות, שנוצרו לנו באמירת "אֱלֹהִי אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל".

והדברים, "חַיִּים הֵם לְמִצְאֵיהֶם".

זאת תורת העול"ה:

א. בני ישראל במצרים, היו צרי עין ²³²,

וכאשר הם היו בעלי לשון הרע ובעלי מידת הגאווה ²³³, הם משכו על עצמם ד'

מאות כוחות הטומאה של הסטרא אחרא ²³⁴, ועל ידי כך נשתעבדו ²³⁵,

²³⁰ יב', ו' - ז'.

²³¹ היינו:

שב-"חג הפסח", ישנם ב' ימי מועד, אחד בתחילתו ואחד בסופו.

²³² וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

וממילא, כמעט רגע קט שנכנסו אל תוך נ' שערי טומאה, בסוד ד' מאות ימים²³⁶ .
 ברם, כאשר הם שבו בתשובה, ופסקו מלדבר דברי לשון הרע²³⁷ ,
 וממילא, נעשו בעלי עין טובה,
 הם זכו לסלק מעל עצמם את אותם ד' מאות כוחות של הסטרא אחרא²³⁸ ,
 ועל ידי כך, נגאלו.
 ב. וכשחטאו בני ישראל במעשה העגל, ושבו לזוהמתם²³⁹ ,
 נעשה תיקונם על ידי דברי התורה הקדושה, ובייחוד בימי המועדות²⁴⁰ .
 שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שְׁמָשִׁים את עצמו כמדבר²⁴¹ ,
 וכמים²⁴² , והיינו מידת הענווה.
 ובפרט, שעניין זה, נרמז במאמר הכתוב בפרשתן²⁴³ , "תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה
 אֱלֹהֶיךָ"²⁴⁴ .
 ג. מטעם כך, אין העניו בא בגלגול²⁴⁵ :

²³³ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²³⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²³⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²³⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²³⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²³⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²³⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁴⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁴¹ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

²⁴² תענית, ז' ע"א.

²⁴³ דברים, יח' - יג'.

²⁴⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

שכן, במילת "תמים" האמורה בפרשתן²⁴⁶, יש את האות תי"ו רבתי²⁴⁷,
ואות זו, רומזת ל-ד' מאות כוחות דקדושה, היוצאים ממאה ברכות²⁴⁸,
וממילא, על ידי כך, מתבטלת קליפת הסטרא אחרא, ומכאן ולהבא מסתלק
המוות.
ד. ולפיכך, במילים "תמים תהיה"²⁴⁹, נרמז חודש "תשרי"²⁵⁰, אשר בו
כלולים ימי הדין והכפרה:
ללמדך, שבכוחה של מידת הענווה, לסלק מעל האדם את כוחו של מלאך המוות
וגונדא דיליה,
ובכוחה של מידת הענווה, תתקיים בנו תפילתו של רב²⁵¹ -
"יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו, שתתן לנו חיים ארוכים, חיים של שלום, חיים
של טובה, חיים של ברכה, חיים של פרנסה, חיים של חילוף עצמות, חיים שיש
בהם יראת חטא, חיים שאין בהם בושה וכלימה, חיים של עושר וכבוד, חיים
שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים, חיים שתמלא לנו את כל משאלות ליבנו
לטובה".
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁴⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²⁴⁶ דברים, יח' - יג'.

²⁴⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות א'.

²⁴⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²⁴⁹ דברים, יח' - יג'.

²⁵⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁵¹ ברכות, טז' ע"ב.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרליה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד